

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
IV kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM 10-136-02

Druk nr 737
Warszawa, 17 lipca 2002 r.

Pan
Marek Borowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy stanowiący realizację Strategii Gospodarczej Rządu SLD-UP-PSL „Przedsiębiorczość-Rozwój-Praca”

- o zmianie ustawy o podatku od spadków i darowizn.

Projekt ustawy dotyczy pakietu „Reforma finansów publicznych”.

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Finansów.

Z wyrazami szacunku

(-) Leszek Miller

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy o podatku od spadków i darowizn.

Art. 1.

W ustawie z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn (Dz.U. z 1997 r. Nr 16, poz. 89, Nr 34, poz. 209, Nr 137, poz. 926 i Nr 139, poz. 932, z 2000 r. Nr 13, poz. 169, Nr 22, poz. 270 i Nr 120, poz. 1268 oraz z 2001 r. Nr 8, poz. 64) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 1 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1. 1. Podatkowi od spadków i darowizn, zwanemu dalej „podatkiem”, podlega nabycie przez osoby fizyczne własności rzeczy znajdujących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub praw majątkowych wykonywanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, tytułem:

- 1) spadku,
 - 2) darowizny,
 - 3) zasiedzenia,
 - 4) nieodpłatnego zniesienia współwłasności,
 - 5) zachowku, jeżeli uprawniony nie uzyskał go w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny lub w postaci powołania do spadku albo w postaci zapisu.
2. Podatkowi podlega również nabycie praw do wkładu oszczędnościowego na podstawie dyspozycji wkładcy na wypadek jego śmierci.”;

- 2) w art. 2 wyrazy „w Polsce” zastępuje się wyrazami „na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej”;
- 3) w art. 3 w pkt 1 wyrazy „w kraju” oraz wyrazy „w Polsce” zastępuje się wyrazami „na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej”;
- 4) w art. 4:
 - a) w ust. 1 dodaje się pkt 15 w brzmieniu:

„15) nabycie przez osoby zaliczone do I grupy podatkowej własności rzeczy lub praw majątkowych w drodze nieodpłatnego zniesienia współwłasności.”,
 - b) w ust. 4 wyrazy „w Polsce” zastępuje się wyrazami „na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej”;
- 5) w art. 6 w ust. 1:
 - a) po pkt 2 dodaje się pkt 2a w brzmieniu:

„2a) przy nabyciu tytułem zachowku - z chwilą zaspokojenia roszczenia lub jego części,”,
 - b) po pkt 6 dodaje się pkt 7 w brzmieniu:

„7) przy nabyciu w drodze nieodpłatnego zniesienia współwłasności - z chwilą zawarcia umowy albo ugody lub uprawomocnienia się orzeczenia sądu, jeżeli ich skutkiem jest nieodpłatne zniesienie współwłasności.”;
- 6) w art. 7 po ust. 5 dodaje się ust. 6 w brzmieniu:

„6. Przy nabyciu w drodze nieodpłatnego zniesienia współwłasności podstawę opodatkowania stanowi wartość rzeczy lub praw majątkowych, w części przekraczającej wartość udziału we współwłasności, który przed jej zniesieniem przysługiwał nabywcy.”;
- 7) w art. 15 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Przy ustalaniu wysokości podatku przyjmuje się kwoty wartości rzeczy i praw majątkowych określone w art. 4 ust. 1 pkt 5 i w art. 9 ust. 1 oraz skale podatkowe określone w ust. 1 obowiązujące w dniu powstania obowiązku podatkowego.”;

8) art. 17 otrzymuje brzmienie:

- „Art. 17. 1. Kwoty wartości rzeczy i praw majątkowych zwolnione od podatku, określone w art. 4 ust. 1 pkt 5, oraz nie podlegające opodatkowaniu, określone w art. 9 ust. 1, a także przedziały nadwyżki kwot wartości rzeczy i praw majątkowych podlegających opodatkowaniu, określone w art. 15 ust. 1, podwyższa się w przypadku wzrostu cen towarów nieżywnościowych trwałego użytku o ponad 10%, w stopniu odpowiadającym wzrostowi tych cen.
2. Wzrost cen, o których mowa w ust. 1, oblicza się na podstawie skumulowanego indeksu wskaźników kwartalnych publikowanych w komunikatach Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego ogłoszonych w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski" w terminie 30 dni po upływie każdego kwartału.
3. Kwoty wartości rzeczy i praw majątkowych zwolnione od podatku, określone w art. 4 ust. 1 pkt 5, oraz nie podlegające opodatkowaniu, określone w art. 9 ust. 1, a także przedziały nadwyżek kwot wartości rzeczy i praw majątkowych podlegających opodatkowaniu, określone w art. 15 ust. 1, zaokrągla się w górę do pełnych złotych, a stawki podatku do pełnych dziesiątek groszy.
4. Minister właściwy do spraw finansów publicznych ustala, w drodze rozporządzenia, kwoty wartości rzeczy i praw majątkowych zwolnione od podatku i nie podlegające opodatkowaniu, o których mowa w art. 9 ust. 1, oraz skale podatkowe, o których mowa w art. 15 ust. 1, z uwzględnieniem zasad określonych w ust. 1 i 3.”;

9) w art. 18:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

- „1. Notariusze są płatnikami podatku od darowizny dokonanej w formie aktu notarialnego albo zawartej w tej formie umowy nieodpłatnego zniesienia współwłasności lub ugody w tym przedmiocie. Płatnicy są obowiązani do

wpłacania pobranego podatku na rachunek urzędu skarbowego właściwego ze względu na siedzibę płatnika.”,

b) w ust. 2 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„Notariusz jest obowiązany pobrać należny podatek z chwilą sporządzenia aktu notarialnego.”,

c) w ust. 3 skreśla się wyrazy „, jest obowiązany natomiast przesłać właściwemu urzędowi skarbowemu odpis sporządzonego lub poświadczonego przez siebie dokumentu”,

d) po ust. 3 dodaje się ust. 3a w brzmieniu:

„3a. Płatnicy podatku są obowiązani do przekazywania urzędowi skarbowemu właściwemu ze względu na siedzibę płatnika odpisów sporządzanych aktów notarialnych, dotyczących czynności, z tytułu których są płatnikami podatku.”;

10) w art. 19:

a) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Osoby prawne oraz jednostki organizacyjne nie mające osobowości prawnej, będące dłużnikiem spadkodawcy, są obowiązane, przy zapłacie długu, potrącić i przekazać do właściwego urzędu skarbowego podatek od nabycia spadku, należny od spadkobiercy w wysokości ustalonej przez ten urząd. Zapłata długu bez potrącenia podatku od nabycia spadku może nastąpić tylko za uprzednią pisemną zgodą urzędu skarbowego albo po stwierdzeniu przez urząd skarbowy, że nabycie spadku jest zwolnione od podatku lub, że należny podatek został zapłacony albo prawo do wydania decyzji ustalającej wysokość zobowiązania podatkowego uległo przedawnieniu.”;

b) ust. 6 otrzymuje brzmienie:

„6. Jeżeli przedmiotem aktu notarialnego, który ma być sporządzony, lub dokumentu, co do którego notariusz ma uwierzytelnić podpis, ma być zbycie praw do spadku albo zbycie lub obciążenie rzeczy lub praw majątkowych uzyskanych przez zbywcę w drodze spadku lub zasiedzenia,

notariusz może sporządzić akt lub uwierzytelnić własnoręczność podpisu tylko za uprzednią pisemną zgodą urzędu skarbowego albo po stwierdzeniu przez urząd skarbowy, że nabycie spadku jest zwolnione od podatku lub, że należny podatek został zapłacony albo prawo do wydania decyzji ustalającej wysokość zobowiązania podatkowego uległo przedawnieniu.”.

Art. 2.

Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2003 r.

U Z A S A D N I E N I E

Obowiązująca ustawa z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn (Dz.U. z 1997 r. Nr 16, poz. 89, Nr 34, poz. 209, Nr 137, poz. 926 i Nr 139, poz. 932, z 2000 r. Nr 13, poz. 169, Nr 22, poz. 270 i Nr 120, poz. 1268 oraz z 2001 r. Nr 8, poz. 64) poddaje temu podatkowi nabycie własności rzeczy znajdujących się w kraju i praw majątkowych wykonywanych w kraju w drodze spadku lub darowizny przez osoby fizyczne. Opodatkowaniu podlega zatem nabycie określonego prawa majątkowego, pod warunkiem uzyskania go w drodze spadku. Tymczasem ustawodawca, konstytuując zasadę swobody testowania, zdecydował o ustawowym zabezpieczeniu interesów osób najbliższych spadkodawcy, powołując w przepisach Kodeksu cywilnego instytucję zachowku. W świetle art. 991 i następnych Kodeksu cywilnego prawo do zachowku może zostać zrealizowane w postaci darowizny, powołania do spadku lub zapisu, jak również w postaci przysługującego uprawnionemu roszczenia przeciwko spadkobiercom o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo jego uzupełnienia. Prawo to przysługuje wymienionemu w tych przepisach kręgowi osób bliskich spadkodawcy (zstępni, małżonek oraz rodzice) i, obciążając spadek, zalicza się do długów spadkowych. Jednocześnie obowiązująca konstrukcja przepisów ustawy o podatku od spadków i darowizn wyklucza objęcie tym podatkiem nabycia określonej sumy pieniężnej z tytułu zachowku. Art. 6 ust. 1 ustawy, określający moment powstania obowiązku podatkowego w związku z nabyciem praw majątkowych w drodze spadku lub darowizny, wymienia enumeratywnie tytuły nabycia praw majątkowych podlegających przepisom ustawy. Jest to nabycie w drodze dziedziczenia, zapisu lub

dalszego zapisu, nabycia praw do wkładów oszczędnościowych, darowizny, polecenia darczyńcy. W przepisach tych brak jest natomiast wzmianki o nabyciu praw majątkowych w drodze zachowku.

W związku z powyższym proponuje się nowelizację ustawy o podatku od spadków i darowizn przez objęcie jej przepisami przypadków dotychczas nieopodatkowanych, w szczególności gdy realizacja uprawnienia do zachowku następuje przez uzyskanie od spadkobiercy własności określonych rzeczy lub praw majątkowych albo kwoty pieniężnej, odpowiadającej wartości części spadku (art. 1 projektu).

Objęcie tym podatkiem również powyższych przypadków jest zasadne z punktu widzenia systemu prawa. Przyjęcie proponowanego rozwiązania pozwoliłoby jednolicie opodatkować nabycie rzeczy i praw majątkowych, bez względu na postać otrzymanego przez osobę uprawnioną zachowku. Projektowane rozwiązanie jest korzystne dla podatników ze względu na wysokość obciążenia podatkowego dla członków najbliższej rodziny spadkodawcy. Zgodnie z art. 15 ustawy podatek oblicza się według skali od 3% do 7% wartości nabytych rzeczy i praw majątkowych, z uwzględnieniem kwoty wolnej od podatku, podczas gdy w podatku dochodowym od osób fizycznych obciążenie to jest dużo wyższe i nie uwzględnia relacji rodzinnych.

W praktyce organów podatkowych, zgodnie z orzecznictwem Naczelnego Sądu Administracyjnego, utrwalił się pogląd, że zachówek jest opodatkowany na podstawie ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2000 r. Nr 14, poz. 176 ze zm.) jako „przychód z innych źródeł”.

Odmienne rozstrzygnięcie podjął w tym zakresie Sąd Najwyższy, rozpatrując rewizję nadzwyczajną od orzeczenia Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie, wskazując w wyroku z dnia 25 lutego 1998 r. III RN 117/97, że dochód uzyskany w wyniku realizacji prawa do zachowku w postaci zapłaty sumy pieniężnej odpowiadającej części spadku podlega podatkowi od spadków i darowizn, a nie podatkowi dochodowemu od osób fizycznych. Podobny pogląd wyraził Naczelny Sąd Administracyjny w składzie 7 sędziów Izby Finansowej, w podjętej w dniu 29 maja 2000 r. uchwale sygn. FPS 2/2000. Ostatecznie rozstrzygnął sprawę Sąd Najwyższy w podjętej uchwale z dnia 4 stycznia 2001 r. sygn. III ZP 26/00, stwierdzając, że „zachówek (art. 991 Kodeksu cywilnego) podlega podatkowi od spadków i darowizn określonego w ustawie z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn (Dz.U.

z 1997 r. Nr 16, poz. 89 ze zm.)”. Należy podkreślić, że projektowane rozwiązanie uwzględnia orzecznictwo sądów i jest zgodne z systematyką prawa.

Ponadto w projekcie proponuje się rozszerzenie zakresu przedmiotowego podatku od spadków i darowizn o nabycie przez osoby fizyczne własności rzeczy i praw majątkowych w rezultacie nieodpłatnego zniesienia ich współwłasności. Ratio legis tej propozycji wynika z takich samych - pod względem ekonomicznym - skutków prawnych powyższej czynności oraz darowizny. Obecnie nieodpłatne zniesienie współwłasności rzeczy ruchomych, nieruchomości, prawa użytkowania wieczystego oraz innych praw majątkowych nie podlega podatkowi od spadków i darowizn, mimo że tak jak darowizna prowadzi do ich nieodpłatnego nabycia (art. 1 pkt 1 projektu).

Mając na względzie charakter więzi istniejących między osobami zaliczonymi do pierwszej grupy podatkowej, przyjęte w projekcie rozwiązania prowadzą do zwolnienia ich od podatku z wymienionego wyżej tytułu. Jednocześnie proponuje się objęcie podatkiem osób zaliczonych do pozostałych grup podatkowych na takich samych zasadach, jakie obowiązują przy opodatkowaniu darowizn (art. 1 pkt 4a projektu).

Rozszerzenie zwolnienia osób zaliczonych do pierwszej grupy podatkowej od podatku od nabycia własności rzeczy i praw majątkowych z tytułu nieodpłatnego zniesienia ich współwłasności na inne grupy podatników (np. przedsiębiorcy działający w formie spółki cywilnej) spowodowałoby niebezpieczeństwo obejścia przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

W projekcie zaproponowano, aby kwoty wartości rzeczy i praw majątkowych zwolnione od podatku oraz przedziały nadwyżki kwot wartości rzeczy i praw majątkowych podlegające opodatkowaniu były podwyższane już w przypadku wzrostu cen towarów nieżywnościowych trwałego użytku o ponad 10% w miejsce obowiązujących 20%. Proponowane obniżenie wskaźnika wynika z poziomu wzrostu cen i tendencji inflacyjnych, które uległy znacznemu obniżeniu (art. 1 pkt 8 projektu).

Proponuje się rozszerzenie obowiązków notariuszy jako płatników podatku. Notariusze staną się płatnikami podatku również od umów nieodpłatnego zniesienia współwłasności. Będą obowiązani pobrać podatek z chwilą sporządzenia aktu notarialnego, jak również przesłać właściwemu urzędowi skarbowemu odpisy aktów notarialnych dotyczących czynności cywilnoprawnych, z tytułu których ciążą na nich obowiązki płatnika. Rozwiązanie to przyczyni się do lepszego wywiązywania się przez

płatników z ich obowiązków, stanowiąc w tym zakresie uzupełnienie przepisów ordynacji podatkowej (art. 1 pkt 9 projektu).

Propozycje zmian w art. 19 ust. 3 ustawy zmierzają do dostosowania brzmienia przepisu do zmian w zakresie przekształceń własnościowych państwowych osób prawnych, a przede wszystkim banków. W porównaniu ze stanem obecnym obowiązki wynikające z tego przepisu zostaną nałożone na wszystkie osoby prawne, a nie, jak dotychczas, tylko na państwowe osoby prawne (art. 1 pkt 10a projektu).

Zmiana art. 19 ust. 6 polega na objęciu dyspozycją tego przepisu również sytuacji, w której przed notariuszem jest dokonywane zbycie spadku, rozumianego jako prawo majątkowe, a nie tylko poszczególnych rzeczy lub praw wchodzących w skład spadku (art. 1 pkt 10 projektu).

Pozostałe zmiany mają charakter formalnoprawny, polegający na dostosowaniu brzmienia przepisu stanowiącego podstawę do wydawania aktu wykonawczego do wymogów art. 92 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz doprecyzowaniu przepisów ustawowych (art. 1 pkt 7 i 8 projektu).

Poddanie zachowku podatkowi od spadków i darowizn spowoduje wzrost wpływów z tego tytułu do budżetów gmin. Posługując się danymi uzyskanymi od organów podatkowych za lata 2000-2001, kwotę wpływów w skali roku oszacowano na niespełna 200 tys. zł, przy założeniu jako podstawy średniej kwoty zachowku wyliczonej w oparciu o liczbę i wysokość wypłaconych kwot z tego tytułu. Konsekwencją objęcia podatkiem nieodpłatnego zniesienia współwłasności będzie wzrost wpływów z podatku, przekazywanych przez urzędy skarbowe na rachunki jednostek samorządu terytorialnego (gmin). Ich wysokość będzie zależała od niemożliwej do przewidzenia liczby umów nieodpłatnego zniesienia współwłasności (ugód) oraz orzeczeń sądów skutkujących nabyciem rzeczy oraz praw majątkowych (udziałów) o czystej wartości, tj. po odliczeniu długów i ciężarów, przekraczającej kwotę wolną od podatku.

Projekt został poddany konsultacji społecznej, w wyniku której uzyskano opinie Krajowej Rady Notarialnej oraz Krajowej Rady Doradców Podatkowych. Krajowa Rada Notarialna, reprezentująca interesy notariuszy będących płatnikami podatku, zaproponowane zmiany oceniła pozytywnie. Ze strony samorządu doradców podatkowych zgłoszono uwagi o charakterze legislacyjnym.

Projekt jest przedmiotem analizy Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

Wejście w życie niniejszej ustawy nie wpłynie na rynek pracy, konkurencyjność zewnętrzną i wewnętrzną gospodarki oraz sytuację i rozwój regionalny.

Art.

AArt

SEKRETARZ
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
SEKRETARZ STANU
W MINISTERSTWIE SPRAW ZAGRANICZNYCH

Prof. dr hab. Danuta Hübner
Sekr. Min. DH/1024/2002/DPE -ei

Warszawa, 10.07 2002 r.

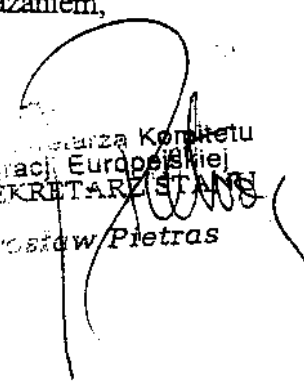
Pan
Aleksander Proksa
Sekretarz Rady Ministrów

Opinia o zgodności projektu ustawy o zmianie ustawy o podatku od spadków i darowizn, z prawem Unii Europejskiej wyrażona na podstawie art. 2 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Komitecie Integracji Europejskiej (DZ. U. Nr 106 poz. 494), przez Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej, Minister Danutę Hübner, działającą z upoważnienia Przewodniczącego Komitetu Integracji Europejskiej.

W związku z przedstawionym projektem ustawy (pismo nr RM-10-136-02), pozwalam sobie wyrazić następującą opinię:

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Z poważaniem,

Sekretarza Komitetu
Integracji Europejskiej
SEKRETARZ STANU
Piotr Piętras

Do uprzejmej wiadomości:
Pan Grzegorz Kołodko
Minister Finansów

Tłoczono z polecenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Skierowano do druku 23 lipca 2002 r.

Cena 0,66 zł + 22% VAT

